

Vest-Finnmark Rådet

Fjellveien 6

Postboks 43

9593 BREIVIKBOTN

+47 908 52916

bente.olsen.husby@hammerfest.kommune.no

Fiskeri- og Næringsdepartementet
v/fiskeri- og havminister Cecilie Myrseth

Levert via regjeringen.no

Hasvik, 2. januar 2024

Høringsuttalelse - NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping

Vest-Finnmark Rådet er en allianse mellom de 7 kommunene Alta, Hammerfest, Hasvik, Loppa, Måsøy, Nordkapp og Porsanger. Samlet har regionen en befolkning på ca. 42.500 innbyggere, noe som utgjør 55 % av det totale folketallet i Finnmark.

Akvakulturnæringen bidrar betydelig til både sysselsetting og verdiskaping i Vest-Finnmark. Rådet har derfor valgt å innta rollen som en aktiv medspiller i utviklingen av regionen, i fylket og i landsdelen som helhet, blant annet når det kommer til den videre utviklingen av denne delen av sjømatnæringen.

Vest-Finnmark Rådet har i sak 40/23 vedtatt følgende enstemmige høringsuttalelse i forbindelse med høringen på NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping:

Skal man oppnå FNs vedtatte bærekraftsmål må all matproduksjon skje innenfor planetens tålegrense, og sjømat har et meget lavt klimaavtrykk. Sjømat er dermed blant de mest bærekraftige kildene til animalsk protein, og bidrar med et sunt og positivt bidrag til folkehelsen. I beredskapssammenheng utgjør sjømaten i tillegg et stort og forutsigbart bidrag til selvforsyningsgraden i Norge.

Data fra FAO viser et stadig økende sjømatkonsum. I 2016 var det mest villfisk som ble konsumert, nå estimeres det at 62 prosent av sjømatkonsumet globalt vil komme fra akvakultur i 2030. Med våre naturgitte fortrinn, har Norge en unik posisjon som verdensledende nasjon innen produksjon av oppdrettslaks. Norge kan derfor møte dette globale behovet for vekst i sjømatproduksjonen.

Vest-Finnmark Rådet finner det positivt at det settes fokus på å oppnå en mer helhetlig forvaltning av akvakultur og en mer helhetlig planlegging. Det er likevel fra medlemskommunenes perspektiver veldig viktig å sikre at kommunene har styringsrett over egne arealer, innenfor retningslinjene for kommunalt selvstyre som blant annet er nedfelt i Plan- og bygningsloven.

Det er også positivt å ha intensjoner om en tematisk plan, hvor kunnskapsgrunnlaget er omforent blant kunnskapsinstitusjoner, kommuner, fylkeskommuner, regionale statlige myndigheter, berørte organisasjoner og andre interessenter.

I kapittel 7 vises det til viktigheten av å sikre kunnskapsgrunnlaget for planlegging for akvakultur og tidlig involvering av ulike aktører. En utfordring ved dette er at det vil kreve omfattende prosesser, hvor statlige myndigheter må legge stor vekt på medvirkning for å sikre lokal forankring. Et felles og tilgjengelig kunnskapsgrunnlag er viktig om man skal få til en mer helhetlig arealplanlegging i sjø, og en bærekraftig tilrettelegging for akvakultur.

I kapittel 16 legges det opp til at statlige myndigheter bør utarbeide en tematisk plan for akvakultur, som skal være forpliktende for kommunenes arealplanlegging. Det foreslås samtidig at akvakulturmyndighetene gis tydeligere adgang og mandat til å fremme innsigelser til kommunale og regionale planer som er i strid med den tematiske plan for akvakultur, eller som på annen måte ikke i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til helhetlig planlegging for akvakultur.

Vest-Finnmark Rådet mener det er viktig at kommunene selv har myndighet til å avgjøre i hvilken grad det er ønskelig å tilrettelegge for akvakultur, og det må sikres at en statlig tematisk plan for akvakultur ikke kan benyttes til å tvinge kommunene til en større grad av tilrettelegging enn de selv har vurdert forsvarlig.

Den tematiske planen for akvakultur vil likevel være svært viktig for å sikre at det ikke tilrettelegges for mye i enkelte områder. For å bidra til en mer kunnskapsbasert forvaltning av sjøareal bør også arbeidet med å få på plass marine grunnkart langs hele norskekysten intensiveres.

Forslaget om å utarbeide en tydelig veileder for konsultasjoner i planprosesser som omtaler sjøsamiske interesser og akvakultur er et viktig forslag. Samelovens bestemmelser om konsultasjoner med samiske interesser i saker etter Plan- og bygningsloven er fremdeles ny, og det er på mange områder behov for tydeligere veiledning knyttet til hvordan konsultasjoner skal gjennomføres og hvem som har konsultasjonsrett.

Samlet sett anses flere av endringene som positive for å oppnå mer likebehandling og forutsigbarhet i akvakulturnæringen. Dette med bakgrunn i at mange kommuner har begrenset kompetanse og/eller kapasitet til å planlegge, vurdere og behandle slike saker. Vest-Finnmark Rådet mener derfor at et helhetlig system som bidrar til mer oversikt og langsiktig planlegging, er positivt.

Incentiver for de som investerer i ny teknologi og bærekraftstiltak vurderes også som positivt for utviklingen av en fremtidsrettet næring. Vest-Finnmark Rådet mener at dagens tillatesesystem i hovedsak fungerer tilfredsstillende og etter hensikten, men at det er behov for tilpasninger. Ikke minst for å stimulere til utvikling av nytt utstyr og nye produksjonsmetoder for å ivareta miljøet og biosikkerheten, og dermed legge grunnlaget for bærekraftig vekst fremover.

Kommunene må ha en medbestemmelsesrett, men også til dels en plikt til å legge til rette, og det anses utfordrende å finne riktig balanse. NOUen tar for seg et komplekst tema, og Vest-Finnmark Rådets vurdering er at kompleksiteten i hovedsak ikke er skapt av kommunene.

Høyere grad av styring fra statlige organer kan således bidra til å gjøre enkelte prosesser mer utfordrende for næringen. Tydelige veiledere og et koordinerende regionalt nivå (f.eks. fylkeskommunen) kan være til hjelp i denne sammenheng.

Vest-Finnmark Rådet er usikre på om det er fornuftig å innføre en avgift på antall lakselus over tiltaksgrensen, da dette kan ses på som en mulighet til å kjøpe seg fri fra tiltak. Dersom dette innføres bør det være en (tilstrekkelig lav) maksimumsgrense for lus som uansett ikke kan overstiges.

En fjerning av visnings- og undervisningskonsesjoner kan være uproblematisk, men det må i så fall kompenseres for å ivareta rekrutteringen og læringsmiljøene på en god måte. De kompensierende tiltak som er nevnt i NOUen er lite konkrete, og Vest-Finnmark Rådet er av den formening at det ikke er forsvarlig eller ønskelig å fjerne visnings- og undervisningskonsesjonene.

Vest-Finnmark Rådet ønsker å beholde adgangen til å sette rødt lys og foreta reduksjoner i totalproduksjonen i produksjonsområdene.

Ved en eventuell innføring av tidsbegrensning på tillatelser, uavhengig av art, er det viktig at varigheten er tilstrekkelig lang for å skape forutsigbarhet for store investeringer og FOU-innsats, samt at det etableres et tydelig kriteriesett for måling. Det må videre gis en opsjon for videreføring dersom kravene oppfylles (der tillatelsen vurderes etter x-antall år og eventuelt ny/utvidet tillatelse blir gitt). Det tar tid å utvikle oppdrett på "andre arter", og tidsbegrensninger for andre arter enn anadrom laksefisk bør ha en tidsbegrensning som ikke er urimelig.

Vest-Finnmark Rådet vil avslutningsvis påpeke at en utfordring med endringene dreier seg om hvor grensene går med hensyn til ansvar mellom statlige myndigheter, regionale myndigheter og kommunene. I teorien er det nyttig at statlige myndigheter fra et overordnet perspektiv kan ta avgjørelser basert på et bredere kunnskapsgrunnlag. I praksis kan dette imidlertid bety at kommuner kan oppleve å bli overstyrt av statlige myndigheter, med den konsekvens at det lokale selvstyre knyttet til bruk av arealer og utvikling av havbruksnæringen i kommunene reduseres.

Vest-Finnmarkregionen er en betydelig leverandør av sjømat, både som villfanget og fra akvakulturnæringen. Alle våre 7 medlemskommuner inngår i produksjonsområde 12 (PO12), og vi registrerer at våre sjøarealer anses som attraktive og strategisk viktige i den videre utviklingen av akvakulturnæringen.

Vi forventer økt sjømatproduksjon innen havbruk i årene som kommer. Ved NFDs restauksjon av oppdrettstillatelser som fant sted i oktober 2023, var 5172 tonn av totalt 8243 tonn MTB (maksimal tillatt biomasse) som var lagt ut for salg lokalisert til Vest-Finnmark. Av 85 oppdrettslokaliteter for anadrom laksefisk i sjø i Finnmark pr 20.12.2023, ligger 71 lokaliteter i Vest-Finnmark og 14 i Øst-Finnmark. Flest lokaliteter finner vi i Hammerfest og Alta (21 lokaliteter i hver av kommunene), men også Loppa, Måsøy, Nordkapp og Hasvik har et betydelig antall lokaliteter for produksjon av anadrom laksefisk i sjø (kilde: www.fiskeridir.no, Akvakulturregisteret).

Vest-Finnmark Rådet bifaller ikke endringer som gir kommunene mindre påvirkningskraft og beslutningsmyndighet. Slik endringsforslaget nå foreligger vil det i praksis kreve et betydelig fokus på lokal forankring og medvirkning, for å forhindre at dette skal bli konsekvensen. Rådet mener at forslaget om økt statlig styring over kommunale sjøområder må forkastes, og at det må tilstrebes å sikre kommunene større innflytelse og økt medbestemmelse over utviklingen av egne sjøområder.

Eventuelle spørsmål i sakens anledning rettes til rådets daglige leder Bente O. Husby på mobil: 90852916 eller e-post: bente.olsen.husby@hammerfest.kommune.no.

Med vennlig hilsen

Jan Morten Hansen (s)
Rådsleder
Vest-Finnmark Rådet

Bente O. Husby (s)
Daglig leder
Vest-Finnmark Rådet

Kopi:

Fiskeridirektoratet v/fiskeridirektør Frank Bakke-Jensen
Finnmarksbenken på Stortinget
Næringskomiteen på Stortinget
Finnmark fylkeskommune v/fylkesordfører Hans-Jacob Bønå
Øst-Finnmarkrådet v/rådsleder Wenche Pedersen og daglig leder Trond Haukanes
Medlemskommunene i Vest-Finnmark Rådet